

Proiectul „Satul de Sine Statator”
Marele Premiu al Galei Societatii Civile 2010 si Premiul I la Categoria „Arta si Cultura”

Peste 200 de sate din sud-estul Transilvaniei erau in pericol de a disparea sau de a-si pierde definitiv valorile de patrimoniu, datorita exodului sasilor, caderii in paragina a cladirilor sau – la modul opus – modernizarii cu materiale si metode neautentice a caselor.

Proiectul Satul de-sine-statator s-a nascut din nevoia de a creste capacitatea comunitatilor locale de a-si ingriji si valorifica durabil patrimoniul. Concret localnicii aveau nevoie de instruire, sensibilizare, resurse materiale si financiare, si un nou spirit de comunitate.

Scopul – regenerarea si dezvoltarea integrata durabila a comunitatilor rurale din Transilvania prin conservarea si valorificarea patrimoniului cultural si a peisajului istoric.

Obiective:

1. Salvarea si restaurarea cladirilor istorice;
2. Pregatirea profesionala a localnicilor in ocupatii si meserii aducatoare de venituri;
3. Sprijinirea micilor intreprinzatori din mediul rural;
4. Promovarea zonei ca peisaj istoric unic in Europa.

In anul 2009 au fost realizate urmatoarele activitati:

- Repararea si restaurarea a 51 de case, 4 biserici, 6 suri si 7 poduri in zece sate.
- Reinstiutirea pavajului traditional cu piatra de rau pe portiuni limitate in 3 sate.
- Construirea si inaugurarea unui cuptor traditional de ars caramida si tigla in satul Malancrav, care ofera 5 locuri de munca.
- Pregatirea a 20 de meseri locali in dulgherie si acordarea de diplome recunoscute.
- Dotarea cu unelte si echipamente a doua intreprinderi de constructii traditionale din satele Malancrav si Alma Vii.
- Organizarea de 4 sesiuni scurte de specializare in tehnici de restaurare, cu specialisti in conservare din Germania si Marea Britanie (producerea manuala a tigelor traditionale tip solzi, repararea ferestrelor istorice de lemn, constructia de scari de lemn interioare, mortare si tencuiele de var).
- Tiparirea si distribuirea a 5000 de Ghiduri pentru reparatii corecte la casele traditionale (fatade, acoperisuri, ferestre, suri si pavaje).
- Incheierea unui acord cu compania Electrica pentru mutarea contoarelor de pe fatadele caselor istorice (unde stricau aspectul si structura cladirilor) la interiorul curtilor.

Principalii beneficiari sunt cei peste 5000 de locuitori ai satelor unde s-a desfasurat proiectul Satul de-sine-statator: Viscri, Crit, Drauseni, Mesendorf, Bunesti, Malancrav, Floresti, Mosna, Alma Vii, Hosman.

In toate proiectele noastre folosim doar forta de munca, materiale si resurse locale, ceea ce aduce beneficii directe si indirecte economiei locale. De asemenea, a beneficiat o parte din patrimoniul cultural si construit al Transilvaniei, care altfel ar fi fost in pericol sa dispara.

Un obstacol important este mentalitatea proprietarilor de case, care considera ca tot ce este nou este bun, iar ce este vechi trebuie demolat sau aruncat. In acest sens, o mare parte din eforturile noastre se indreapta spre actiuni de constientizare si informare a localnicilor cu privire la valoarea caselor lor si metodele cele mai potrivite de intretinere si punere in valoare a acestora. O alta problema este insuficienta fondurilor pentru volumul mare de lucrari necesare.

Pe parcursul derularii proiectului invatam permanent lectii noi. Una dintre cele mai importante a fost necesitatea prezentei unei persoane cu spirit de initiativa si pasiune pentru patrimoniu la nivel local, care sa conduca si sa dinamizeze activitatile proiectului in satul lui/ei, sa urmareasca si sa incerce sa previna eventuale distrugerii. O alta lectie este importanta implicarii si consultarii comunitatii locale la fiecare pas, fara de care rezultatele proiectului nu pot avea durabilitate.

Impactul asupra comunitatilor locale reiese din rezultatele obtinute:

- 51 de case, 4 biserici, 6 suri si 7 poduri reparate si restaurate in zece sate
- 50 de localnici angajati in proiecte de restaurare
- 5 noi locuri de munca create la cuptorul din Malancrav, unde se produc peste 3000 de caramizi si 12000 tigle la fiecare ardere.
- 20 meseri locali instruiti in dulgherie (diploma recunoscuta)
- 2 intreprinderi satesti de constructii si restaurare ajutate sa se dezvolte.
- 20 de meseri locali instruiti in tehnici de restaurare cu specialisti din strainatate.
- 5000 de ghiduri pentru reparatii corecte
- mutarea, impreuna cu Electrica, a peste 150 de contoare electrice de pe fatade la interiorul curtilor.

Localnicii beneficiari ai proiectului au locuri de munca sau si-au vazut casele reparate. Feedback-ul lor pozitiv este permanent, la nivel personal. Organizatii din afara de asemenea ofera feed-back foarte pozitiv. De exemplu Ministerul Culturii a acordat Fundatiei MET Diploma de Excelenta pentru promovarea si pastrarea patrimoniului cultural. Academia de Studii Economice din Bucuresti a semnat un acord de parteneriat pentru dezvoltarea economica durabila a satelor, iar Facultatea de Arhitectura din Cluj-Napoca a introdus un curs dedicat conservarii satelor sasesti prin activitatea MET.

Comunitatile locale au o implicare directa in alegerea proiectelor, asigurarea fortei de munca calificate si necalificate, asigurarea serviciilor conexe (unelte, mici reparatii, gazduire experti vizitatori), sugerarea prioritatilor viitoare. Proprietarii cladirilor restaurate (statul sau persoane private) se angajeaza sa mentina caracterul istoric al caselor. Coordonatorul local supravegheaza si implementeaza actiunile. Arhitectii asigura calitatea lucrarilor si documentatia necesara.

Proiectul Satul de-sine-statator este unic prin faptul ca:

- Abordeaza in mod unitar si integrat probleme unor comunitati rurale
- Combina conservarea patrimoniului cultural cu regenerarea economica durabila
- Foloseste exclusiv forta de munca si resurse locale
- Restaureaza cladiri istorice folosind aproape exclusiv aceleasi materiale si aceleasi tehnici ca si cele originale
- Ia in considerare peisajul istoric al satului in ansamblu, nu doar cladiri individuale

In acest proiect, avem peste 30 de organizatii partenere, dintre care: autoritatile locale ale comunelor Bunesti, Laslea si Mosna; Fundatia Packard Humanities Institute (USA); Fundatia Horizon (Olanda); Fundatia Planet (Elvetia); Guvernele Norvegiei, Principatului Lichtenstein si Islandei; Biserica Evanghelica din Transilvania; autoritatile de patrimoniu ale comitatului Shropshire (Marea Britanie); CitiFoundation; Universitatea Babes-Bolyai (Cluj-Napoca); Academia de Studii Economice (Bucuresti); arhitectii Jan Huelsemann, Irina Baldescu si Letitia Cosnean.

In anul 2009 a avut loc o campanie de comunicare intensa, fiind sarbatorit un deceniu de la lansarea activitatilor Fundatiei MET in Romania. Astfel au avut loc expozitii dedicate proiectului Satul de-sine-statator, conferinte de presa si seminarii in Bucuresti, Cluj-Napoca, Brasov, Sighisoara, Sibiu si Pitesti, precum si la Londra. Activitatea Fundatiei a fost prezentata la televiziuni (ex. programul Jos Palaria al ProTV) si in peste 30 de articole din presa scrisa.